

Tisková zpráva 20. 11. 2019

Analýzu problémů placení výživného v ČR představilo Aperio - společnost pro zdravé rodičovství za účasti poslankyně Olgy Richterové. A zahájilo tak informační kampaň:

A **zůstáváme rodiči**

Na webu www.zustavamerodici.cz najdou rodiče přehledné informace a inspiraci k tomu, aby svůj rozvod či rozchod dokázali řešit dohodou.

V České republice vyrůstá v neúplných rodinách více než čtyři sta tisíc dětí. Jen dvě rodiny z pěti, ve kterých tyto děti vyrůstají, přitom na ně dostávají pravidelně výživné. Další pětina rodin je výživné vypláceno nepravidelně, a zbývající dvě pětiny jej nedostávají vůbec.

Chybějící výživné způsobuje rodinám řadu existenčních problémů. **37 procentům těchto rodin hrozí chudoba**, která trvale poškozuje šance dětí na dobrý život v dospělosti.

Jedním z řešení je zálohované výživné, které by pomohlo rodinám z nouze, zejména těm, kde je druhý rodič předlužený a nemůže platit vůbec. **Zálohované výživné však neřeší kořen problému.** Analýza, kterou provedlo Aperio - Společnost pro zdravé rodičovství, se právě proto zaměřila na příčiny, které vedou k tomu, že výživné není vypláceno vůbec nebo jen nepravidelně.

„Zaměřili jsme se hlavně na identifikaci tzv. „úzkých míst“, tedy problémových oblastí stávajícího systému určování, placení a vymáhání výživného,“ uvádí autorka studie socioložka doc. Radka Dudová. „Ukazuje se, že v řadě situací **nejsou jasná pravidla**, jak postupovat při řešení potíží, a to může vést ke **zhoršení postavení sólo rodičů**.“ Nejasnosti panují zejména v oblasti samotného stanovení výše výživného, kdy mají hlavní slovo soudcové a soudkyně, ale i při stanovení a vymáhání výživného na dospělé děti či v případě střídavé péče. Ukazuje se také, že řada rodičů necítí povinnost platit výživné, pokud je jejich kontakt s dítětem omezen a oni mají dojem, že nemohou vůči svému dítěti vystupovat jako rodič.

„V případech, kdy rodiče plně neakceptují dohodu nebo se musí podřídit autoritativnímu rozhodnutí soudu, nechávají si placení či neplacení výživného jako poslední pojistku, často k vynucení styku nebo kontaktu s dítětem.“ uvádí Markéta Nováková, propagátorka interdisciplinární spolupráce, tzv. cochemské praxe. „V rámci interdisciplinární spolupráce jsou rodiče vedeni k **převzetí své rodičovské odpovědnosti**, pracuje se s nimi preventivně na nastavení všech důležitých aspektů týkajících se jejich života po rozvodu (rodičovský plán) i budoucnosti. Zde je například prostor pro

Rodiče tu jsou pro děti. Pro rodiče je tu Aperio.

nastavení rámce pro další vývoj výživného s ohledem na věk dítěte a jeho individuální situaci (zájmy, vzdělávání...). Rodiče pak **lépe chápou a ochotněji přijímají povinnost výživné platit**, navíc si někdy sami stanovují pravidla týkající se financí nad rámec výživného.“ uvádí dále Nováková.

Klíčovým bolavým místem systému jsou **nejasnosti ohledně společné dohody rodičů**. Konstruktivní přístup a snaha spolu jednat o nastavení péče o dítě po rozvodu či rozchodu jsou příslibem toho, že se dítěti bude dařit dobře, i když spolu jeho rodiče nežijí. Rodiče se ovšem mohou obávat (někdy i oprávněně), že s jejich partnerem se dohodnout nelze. Také neznají osvědčené kroky, které pomohou nejen dohody dosáhnout, ale zejména ji udržet. Tak může úsilí o dohodu ztroskotat třeba na tom, že dohoda je pouze ústní a jeden z rodičů ji začne porušovat.

„Zjištění analýzy přinášejí sice **pochmurný obraz vztahů mezi bývalými partnery** a jejich představy o výživném, přesto ale dávají naději. Pokud totiž víme, kde nejčastěji dohoda o výživném a jeho placení vázne, **máme šanci** tato úzká místa pootevřít a **dohodě pomoci**,” říká Eliška Kodyšová, ředitelka Aperia.

Aperio proto navrhuje několik konkrétních kroků v oblasti legislativy i práce s rodinami, které mohou situaci sólo rodičů a jejich rodin významně zlepšit. Mezi ně patří například **větší transparentnost a předvídatelnost výše výživného** a nebo větší podpora rodičů s dospělými dětmi či s dětmi ve střídavé péči. Úplný seznam navrhovaných opatření lze najít v dokumentu Opatření pro zlepšení placení výživného na webu www.zustavamerodici.cz. Projekt byl realizován za finanční podpory Úřadu vlády České republiky.

Do budoucna chystá Aperio ve spolupráci s organizací Liga otevřených mužů pro rodiče procházející rozchodem nový program. Ten začne v létě příštího roku a rodiče se v něm naučí, jak nejlépe pomoci svým dětem vyrovnat se s novou situací, ale i jak spolu lépe komunikovat.

Kontakt pro více informací:
Ilona Kleníková
ilona.klenikova@aperio.cz
731 421 776

Úskalí placení výživného po rozchodu rodičů

Jak je to u nás s výživným a jeho placením?

61 %	...neúplných rodin dostává výživné
140.000	...osob neplatí výživné
1/3	...osob, které výživné platí, jej platí nepravidelně
13,5 %	...osob odsouzených v ČR za trestný čin v r. 2014 bylo odsouzeno za neplnění vyživovací povinnosti
1/4	...podíl výživného na příjmech rodiny se třemi dětmi

Je neplacení výživného problémem?

299.000	...rodičů vychovává dítě bez partnera
176.000	...sólo rodičů nemá při výchově pomoc jiného dospělého
18,2 %	...všech rodin ze závislými dětmi jsou neúplné rodiny
405.000	...dětí žije s jedním rodičem (22 % ze všech v ČR)
5/6	...neúplných rodin pečuje o dítě do 15 let
87 %	...všech sólo rodičů jsou ženy

Liší se situace úplných a neúplných rodin?

Významně. Rozdíly mezi sólo rodiči a úplnými rodinami jsou v ČR výraznější než jinde v EU.

sólo rodiče		úplné rodiny
57,7	% ekonomicky aktivních	49,1
15,8	% nezaměstnaných	8,8
36,9	% ohrožených příjmovou chudobou	9,1
16	% ohrožených chudobou, i když pracují	4,1
35,7	% ohrožených materiální deprivací	14,0
52	% těch, kterým z chudoby pomohou sociální dávky	67
12 121 Kč	průměrný hrubý měsíční příjem na osobu	15 810 Kč

Proč jsou na tom sólo rodiče hůř než jiné rodiny a k čemu to vede?

Sólo rodiče jsou častěji ženy, s nižším průměrným příjmem než muži. Pro potíže sladit výdělečnou činnost s péčí o děti volí i matky se střední a vysokou školou spíše prekérní zaměstnání (práce v řetězcích, ve skladech, s kombinací částečných úvazků). I kvůli současnému nastavení daňových bonusů tak ani zaměstnání nepomáhá části z nich vymanit se z chudoby.

Neplacení výživného je důležitou příčinou chudoby neúplných rodin. Chudoba má dlouhodobé následky na děti, kteří v neúplných rodinách vyrůstají: neprospívání ve škole (i při relativně vysokém vzdělání rodičů), vyšší riziko deprese a úzkostí, horší vztahy s vrstevníky. To подрývá šance dětí i do budoucna a je hlavní příčinou transgeneračního přenosu chudoby.

Jaké jsou málo zřejmé příčiny neplacení výživného?

1. Pokud partneři uzavřou při rozchodu pouze neformální dohodu, je riziko, že bude obtížné domáhat se jejího naplnění.
2. Řada rodičů, kteří neplatí výživné, už je v exekuci kvůli jiným dluhům.
3. Navzdory orientačním tabulkám výživného není určení jeho výše transparentní proces.
4. Někteří rodiče ztrácejí ochotu platit výživné, pokud cítí, že nemají možnost rodičovství "praktikovat".
5. Celý proces rozvodového a opatrovnického řízení je poměrně komplikovaný a naprosté většině laiků nesrozumitelný. Lidem chybí informace, jak postupovat pro co nejvíce konstruktivní výsledek rozchodu.
6. Potíže se objevují i při vyplácení výživného dospělému závislému dítěti, kdy není vždy jasné, k čemu mají být peníze primárně určeny.
7. Stanovení výživného při střídavé péči a změnách v jejím nastavení nemá jasná pravidla.

Co navrhujeme?

Problémy je třeba řešit na několika úrovních, aby došlo k reálnému zlepšení vyplácení výživného, a tím i situace neúplných rodin.

- A. Opatření na úrovni odborníků pracujících s rodiči – OSPOD, soudy, mediátoři, psychologové, advokáti a podpůrné poradenské organizace

1. Podpora rodičů v kvalifikovaném uzavírání dohody

...aby se rodiče nevystavovali riziku nevymahatelnosti neformální dohody.

2. Osvěta o důležitosti kontaktu rodičů s dětmi

...aby rodiče neztráceli motivaci své děti vidat a finančně je podporovat.

3. Osvěta o procesu rozchodu a podstatě/funkci výživného

...aby rodiče věděli, že výživné je pro dítě nepostradatelné.

4. Facilitace dohody o výživném na zletilé nezaopatřené dítě

...aby nedocházelo k sporům o to, kdo bude výživné spravovat a jak bude využíváno.

5. Facilitace dohody o výživném při střídavé výchově

...aby bylo zřejmé, jak se liší možnost obou rodičů podílet se na výchově, a jak ji bude výživné kompenzovat.

- B. Opatření na úrovni legislativy

1. Zajištění dostatečného příjmu rodičům, jejichž výživné je příliš nízké nebo jej nedostávají

...aby chudobou netrpěly rodiny, kde bývalý partner nemůže výživné platit

2. Předvídatelná a transparentní výše výživného

...aby nedocházelo zbytečně ke sporům o to, jak bude výživné vysoké a proč.

Analýza placení výživného i návrhy opatření jsou ke stažení na webu

www.zustavamerodici.cz

Kontakt:

PhDr. Eliška Kodyšová, Ph.D.

Ředitelka společnosti Aperio

eliska.kodysova@aperio.cz

739 415 312

Mgr. Ilona Kleníková

Tisková mluvčí společnosti Aperio

ilona.klenikova@aperio.cz

731 421 776